NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 2. decembra 1854. *List 96.*

Saj bi bilo vendar prav, če bi skušali več živinske klaje (hrane) pridelovati.

(Dalje.)

Rekli smo, da: 1) si s sevo detelj in trav za živinsko klajo zboljšujemo polje. In to je resnično — zakaj za sevo klaje je treba njivo pridno obdelavati, da se detelja ali trava dobro sponaša; potem pa detelja in trava plevel na njivi zatiruje in dela senco zemlji, in po vsem tem se njiva sčisti in zrahlja. Čez vse to pa so deteljša rodovitne, ker detelja in trava zemlji skor nič močí ne izpije, marveč zemljo po obilnih koreninah in njenih izrastkih še le pognojí. Od tod pride, da na deteljših in seniših, kjer je zemlja čista, rahla in močna, se obnaša žito in vsak drug sad posebno dobro in so potem pridelki obilniši. Že zatega voljo ravna umen gospodar tako, da pridejo o pravem redu detelja ali druge travne semena na vsaki njivi na versto.

Dosti manj dela je z njivo, kjer se detelja ali seno prideluje, smo tudi rekli. Tudi to je očitno in nam ni treba bolj razločno razlagati, ker vsak gospodar vé, da je z žitom in drugimi sadeži od seve noter do zadnjega dela, več opraviti, kakor z živinsko klajo, in če bi ga tudi ravno toliko bilo, ga saj ni več.

Gospodar, ki prideluje primerno mero klaje, zamore več živine imeti in jo bolje rediti. Da je živina naj večje bogastvo kmetovavca, je poterjena resnica, ker, naj živino molze ali pa pita, vse se dobro splačuje, če ima doma pridelane klaje zadosti. Kmetovavec, ki si mora klaje kupovati, bo živino le slabo redil, in pomnožil je ne bo lahko.

In kar je nadalje še poseben dobiček, je to, da gospodar, preskerbljen z obilno klajo, živino tudi poleti lahko v hlevu redí. Res je in tajiti se ne dá, da živina se na paši naj bolje počuti, ker živina po svoji natori ni vstvarjena za hlev, ampak da naj živí na prostem; le človek jo je vtaknil v hlev, ker on ne vpraša po tem, kaj je živini ljubše, ampak kaj je njemu bolj na dobiček. Če je pa živina tudi na paši bolj zdrava, njeno mleko po paši bolje in meso okusniše, vendar dobički hlevne reje presežejo pašno rejo veliko veliko. Zakaj? Zato, ker: 1) si gospodar polovíco zemljiša prihranuje, ako redí živino v hlevu. Kako to? Takole: če odrašeno govedo na navadnem pašniku potrebuje 3 orale, da se preživí, bo izhajal gospodar s poldrugim oralom, ako na tem prostoru prideluje klajo. (To kaže, kako pametno je, občinske pašnike razdeliti.) V hlevu — pravi pregovor — jé živina le z enim gobcom, na paši pa jé s sedmerimi, ker zraven te klaje, ki jo povžije, je potepta veliko več in ognjusi z blatom in scavnico. 2) Živina v hlevu puša gospodarju vès gnoj, na paši gré vès v zgubo. 3) Če ima gospodar živino celi čas v hlevu, jo ima v vsem v svoji roci, kar živež, pleme, snažnost in vse drugo vtiče; v hlevu ji ni treba večkrat stradati in žeje terpeti, je komarji in drugi merčesi ne pikajo, ne pride s ptujo dostikrat bolno živino v dotiko itd. Zato po vsih tistih krajih, kjer gospodarji niso ravno po legi kraja hoté ali nehoté prisiljeni živino na paši imeti, velja hlevna reja za cvet popolnega kmetijstva.

In poslednjič: si gospodar, če more več živine rediti, napravlja tudi več in boljega gnoja. Če je pa več klaje, je več živine; če več živine, je več gnoja; če več gnoja, je več bolje obdelanega polja; če več dobro obdelanega polja, več pridelka; če pa več pridelka, je več dobička. Tako se mota eno iz druzega. (Konec sledí.)

Gospodarske skušnje.

(*Čebulja za kuretino*). Čebulja odvrača kuretini mnogotere bolezni in jih tudi ozdravlja. Na Angleškem pokladajo drobno sosekane čebulje kuretini, posebno mladim piščetom, dva- ali trikrat na teden, kolikor se ji je zobati poljubi; če se ji enmalo moke primeša, je pa še bolje.

(*Da koruzni sterži silo veliki zrastejo*), se priporoča v časnikih, naj se na steblu le enemu storžu lasje pusté in vsim drugim pa naj že porežejo, preden so še popolnoma zrastli; na to vižo — pravijo — pridejo redivni sokovi, namest da bi se podelali v lase, zernu v storžih na dobro. Za cvet se pa nek ni bati, ker je cvetni prah iz las enega storža zadosti, da opleni več storžev. Po tem potu so storži že rastli 20 pavcov dolgi. — Prodajamo, kakor smo kupili. Naj se skusi!

(*Za prešičjo rejo*). Zdrobljenega oglja se osuje v kak kot svinjaka, da ga prešiči zobljejo, kolikor se jim ga poljubi, še bolje je pa, ako se v prah stolčenega oglja med navadno pičo večkrat pomeša. Po oglju (iz derv) se spitajo prešiči prav dobro.

(*Zoper polže na polji*) je med mnogimi priporočanimi pomočki žgano apno naj bolje, pa ni dosti, da se setev le enkrat ž njim poštupa, treba je jo saj dvakrat poštupati, in sicer v drugikrat takrat, ko gospodar zapazi, da so polži s svojo žlezo pervikrat poštupano apno pobrisali.

Gospodarske novíce.

(Cena žita po svetu). — Mikavno bo mnogim zvediti: kakošna je sedanja pšenična in režena cena v nekterih poglavnih mestih druzih dežel zunaj našega cesarstva.

„Austria“ naznanja takole: v Berolinu na Pruskem je veljal vagan pšenice v našem dnarji (16. dan t. m.) 5 fl. 57 kr. do 6 fl. 35 kr., rèží 4 fl. 20 kr. do 4 fl. 46 kr., — v Monakovem na Parskem (11. t. m.) pšenice 7 fl. 11 kr., rèží 5 fl. 59 kr., — v Amsterdami v Holandii

(13. t. m.) pšenice 7 fl. 36 kr., rèži 4 fl. 5 kr. do 4 fl. 43 kr., — v Parizu na Francoskem (11. t. m.) pšenice 5 fl. 54 kr. do 6 fl. 39 kr., rèži 3 fl. 59 kr. do 4 fl. 3 kr., — v Londonu na Angleškem (13. t. m.) pšenice 6 fl. 47 kr. do 7 fl. 50 kr. — V našem cesarstvu je bilo žito v pervi polovici tega mesca naj bolji kup v Sibinju (Hermanstadt) na Erdeljskem, kjer je veljala pšenica 4 fl. 48 kr., rèž 2 fl. 54 kr., oves 1 fl. 48 kr., turšica 2 fl. 56 kr., — naj dražja je bila pšenica v Salcburgu, kjer je veljala 9 fl. 1 kr., naj dražja rèž v Bocnu na Tiroljskem po 6 fl. 58 kr., naj dražji oves v Lvovu v Galicii po 3 fl. 37 kr, naj dražja turšica v Bocnu po 5 fl. 18 kr.

Kratko premišljevanje o novem redu kazenske pravde.

(Dalje).

Pravdo zavolj prestopkov oskerbujejo okrajne uradnije (kantonske gosposke) kot okrajne sodnije, in jo ravnajo po predpisih v XX. poglavju danih. Ravnava zavolj prestopkov je, kar je mogoče, okrajšana, in obsega le pozvedbo tistih bistvenih okoljšin, na ktere se opira razsodba, torej ni treba ne pravega (formalnega) preiskovanja, ne zatožnega sklepa. Sodnik odločivši ustmeno obravnavo pokliče obdolženca, priče in zvedence kakor tudi poškodovanega, in sme tudi poslušavce (vendar le osebe v 2. odstavku §. 223 imenovane) pripušati. Zaštran pravne močí dokazov pri prestopkih so posebni predpisi dani, po kterih ni treba za previžanje toliko dokazov kakor pri hudodelstvih in pregreških. Razsodbo mora sodnik praviloma prec po obravnavi storiti in oznaniti; če se pa sodba ne more pri ti priči skleniti, se mora saj v treh dnevih storiti, in se po tem le pismeno vročuje. Zoper razsodbo okrajnih sodnij o prestopkih se sme tudi prošnja za presojo nadsodnii predložiti.

To so bistvene določbe novega reda kazenske pravde ob kratkem razložene. Njih vredba se opira na postavo pravično, človečno, primerjeno duhu časa in različnim stopnjam omike, na kteri se dan današnji znajdejo mnogoverstni narodi austrijanskega cesarstva.

Zraven teh vesoljnih pravil kazenske ravnave je višja postavodaja pri osnovanji te postave naj bolj pravíco pred očmi imela, to je, obsodi naj se vselej le taki, ki je zares kriv, — nedolžni pa, ako tega tudi sam ne terja, naj se iz službine dolžnosti, kakor hitro je mogoče, reši vsakega zlega in vsake nadležbe, — kdor pa je kakega početja sumljiv ostal, to je, da ni gotovo dokazano, da je kriv, tak naj se sicer ne kaznuje, vendar naj svet zvé, da ni popolnoma brez madeža rokam pravíce odšel.

Zraven tega skozi in skozi stanovitnega pravila, da naj se vsakemu pravíca skazuje, pa se je pri osnovi te nove postave tudi skerbelo, da naj se, kar naj bolj moč, povsod človečno (human) ravna. To je očitno iz mnozih zaukazov, ki so vradnijam dane, posebno pa iz tistega zaukaza, da imajo dotične vradnije iz službine dolžnosti skerbeti, da se zatoženim zagovornik daje, in da deržavni pravdnik, ako se mu razsodba zoperstavna dozdeva, ima oblast, prositi za presojo pri višji sodnii tudi takrat, ako bi imela presoja na dobro priti zatožencu.

Poslednjič se mora ti novi postavi še tudi to v hvalo rêči, da veleva vse le bolj na kratko obravnavati, opušati mnogotere dolgočasne ravnila, in da tudi v pismih ima vladati jasnost, določnost in popolnost.

(Konec sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

O imenih rek Save, Sore, Drave, Mure, Anasa.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Še bolj se pa bodemo čudili prebiraje sledeči rimski napis: S. D. M. SAVINIVS. Valentinus. Mil. Leg. X. Gem. Opt. Vix. ann. XXX. mil. ann. XIII. natus Carnunto itd. (glej Gruter MXXXII. 2.)

Tukaj nahajamo ime rojenega Karnuščana, ktero je spet čistoslovensko, namreč Savinius — Savinšek. Kako to? Tako le:

Besede, ktere izrazujejo pomene rasti, roditi (zeugen, erzeugen) pomenajajo tudi vodo kakor pervo snovo roditve, in bika, kakor njeno znamenje. Postavimo: shvi, rasti, roditi, shavas, rojeno, das Erzeugniss, shavu, sevu, sebu, der Buckelochs, in shava po Benferju (Glossar. sub voce shava), voda, po slovaški savec, savka po Kollaru (v Staroitalii) bik, krava. Zato poleg Vitjan in Terbetinc nahajamo vas Savci.

Karnuškega Savinia — Savinšeka oče je bil torej častitelj Karantovega savca — tora, zato je sinu ime dal Savin.

Dalje pomenja v indiškem jeziku sham comiscere, zato Soma, der Mond, in pa Mondstier, kteremu so stari že rodivno moč pripisovali; odtod izvira slovenski samec in samica, Mann und Weib, prav za prav genitor, genitrix, ne pa solus, sola, in štajersko-slovenski glagol somoriti, kar se od bika pravi, kadar po plemenu gré *). Tudi pri Gerkih se je zval mesec βοῦς vol, in mladi mesec μόσχος tele (glej: Proclus ad Hesiod. str. 168.)

Rodivno moč pa tudi ima solnce, indiški sûnis in sûrya, zato so že indiški slovničarji te besedi izpeljevali iz glagolov su in sur, kar pomenja roditi erzeugen **). Primeri z indiškim sur slovenski zor, zoriti, zora.

Zavoljo rodivne močí se tedaj velí krava kamduha tudi surabhi, slovenski sora, sura; tedaj imamo v imenu reke Sora, Sura, spet nov dokaz, da'se živé stare imena, in da je narod zvest ostal starim poročilom, ker stare imena verno ohranjuje. Sur pomenja roditi, zato se v indiškem basnoslovju boginja vina velí Suradeva, iz dosta znanega vzroka. —

Kdor je pa v stanu roditi, ta je mož, gospod, zato spet nahajamo enake poznamljenja za pomene bik, solnce in gospod, na priliko: ršabha taurus in princeps, usra, bik, usrijâ krava, in usra, solnčni žar, dalje shur — zeugen, in shur, dominus, ina, solnce in gospod; primeri še hebrejsko sor, vol, in sur principem esse, semitiško bâl, bêl, sol in dominus. V starodavnih časih so le takega pripušali za priča, kteri je imel rodivno moč, zato enake poznamljenja testiculi in testes, slovenski priča, od „pričam“, in to od „čam, čati“, početek, ne pa od prioči, kakor so nekteri mislili. Tudi besedi „pričati“ enaka beseda „svedočiti“ (na rimskih kamnih Svaduccia Antestia) in svadučiti ima svoj tema v indiškem shvi. Černi bik se v indiškem veli Muri; tako je tudi slovenski. Shiva je imel tri bike: Nundi ali Mundi, slovenski Munda, in ta je bil plavec, Muri černka, in pa Darma belca. Znabiti, da še za tega voljo Pohorc fora: „Stuja belc, plavc, muri!“ (Dalje sledí.)

---

*) Lastne imena na noriških rimskih kamnih Sammus pomenjajo torej, kar Samo, Samovit, Semovit, to kar Derva in Torinus, ktero se tudi na štajerskih kamnih najde. Torini še živijo v celski okolici.

**) Glej: Unad II. 25. Vedaiški pesniki (Vedadichter) imenujejo solnce pogostoma rodico, die Erzeugerin. Pis.

Slovstvine reči.

Od glagolov doveršivnih.

Spisal J. Navratil.

(Dalje.)

Kedaj smemo pa rabiti določni nakl. sedanjega časa glagolov doveršivnih?

Odgovor: Ondaj, kedar ni pravi sed. čas.; — tedaj

1. ako hočemo rêči, da se bo kako djanje še le doveršilo (zgodilo) — prihodnji čas —; 2. če hočemo povedati, da se bo kaj zgodilo, ako bo poprej kako drugo djanje doveršeno — preteklo-prihodnji čas, (ki ima v sebi preteklega in prihodnjega); 3) namesto glagolov ponavljavnih, zato ker nam pravijo taki glagoli djanje, ki se je že večkrat zgodilo in ki se bo menda še (večkrat) zgodilo, ne gledé tega, ali se zdaj godí ali ne; postavimo:

„Koliko staviš, da ta kamen dvignem“, t. j. da ga bom dvignil (Kopitar*). — Ali ga ti vzdigneš (— moreš vzdigniti, — bi vzdignil — boš vzdignil — lahko vzdigneš? **). Jaz ga ne vzdignem (ne morem vzdigniti, — ne bi (ne bom) vzdignil). Jaz ga pa že vzdigujem (pravi sed. č.) Če (kedar) ga ti vzdigneš, t. j., če (kedar) ga boš ti vzdignil, wenn du ihn aufgehoben haben wirst, elevaveris, — vzdignem ga tudi jaz, to je, vzdignil ga bom. Težko, da ga vzdigneš. — Čakaj, da ga pokličem, povabim, priporočim, pošljem, odpravim, da mu povém, da se mu zahvalim (po pameti sami prihodnji časi; zakaj zgodilo se še ni, zdaj se tudi ne godí, tedaj se bo še le zgodilo).

Anton: Vabim vas na gostje (pravi sed. č.) Martin: Koga vabiš? Ant. Soseda, tebe ne vabim; ako tebe povabim (ako bi povabil tebe), — ne pride (ne bo prišel) noben gost. Če me povabiš (hočeš povabiti), mérnik pšenice ti dám (hočem dati, bom dal). Ne povabim te za nič (nočem te povabiti). Tadaj ti ne dám (nočem dati) tudi pšenice. Naj bo, če prideš (če hočeš priti) pošteno oblečen, povabim te (povabiti te hočem), drugači pa ne. Pridem (prišel bom). Tedaj vabim tebe in ženo tvojo. — Čigav je ta konj? Jaz ga kupim (hočem kupiti). Koliko ga ceniš? 110 kron. Glej, to ti dajem (pravi sed. č.) mošnjo, v kteri je ravno 100 kron; ali ga daš za toliko? Za toliko ga ne dam. Pa ga ne kupim (nočem k.). Prodajavec: Kdo kupi (hoče kupiti) tega konja? Mart. Ali ga še nobeden ne kupuje (pr. sed. č.)? Molči, ali te udarim (te bom); zadavim te (zadavil te bom), če ne boš molčal. Jaz ga kupujem, sto kron mu dajem za-nj, pa ga ne dá (noče d.). Pa ga naj ima. — Kaj delaš? Martin (na pošti nekaj oddajaje): Bratu pošiljam novo suknjo; če mu je danes ne pošljem (ne bom poslal), hud bo na-me. Ako se pa suknja izgubi (ako se bo izgubila)? Druge ne dobí (ne bo dobil), druge mu ne pošljem (ne bom poslal). — Čakaj, da to opravim (da bom opravil). — Če se streliš (prih. č.), kaj bo potler? — Učenec: Kako pa (je) treba to narediti? Učenik: Glej, najprej vzameš (boš vzel, namesto vzemi) celo pero tako le med tri perste, potler ga odrežeš tako le na koncu, na to ga razkolješ, prirežeš tako le ost, pa je pero vrezano. — Mat. 4. 10.: Du sollst den Herrn deinen Gott anbeten und ihm allein dienen. (Vulg. adorabis, — servies, Ostrom.: poklonišise, — poslušiši, t. j., ti boš molil in poslušal ali služil). — Ali ostanete (bote ostali, hočete, mislite ostati) še dolgo na Dunaju? Do jutri ostanem na Dunaju, jutri pojdem pa v Ljubljano. — Človek obrača, Bog pa oberne (bo obernil). Ako jutri ne pride (ne bo prišel); potler ga ne bo več. — Kar se odloží, to se ne opustí (kar se je ali bo odložilo, to se ni ali ne bo opustilo). — Mat. 4. 9.: Diess alles will ich dir geben, wenn du niederfällst und mich anbetest (Trub.: hočo dati, (doli) padeš; — me moliš; Ostrom.: dám, δώσω; pad = padši πεσὼν; pokloniši mi se προςκυνήσης; t. j., vse to ti bom dal, ako, padši, se mi boš poklonil, — ako boš padel in me molil. — Luk. 23. 42.: Spomni (na) me, kedar prideš (starosl. Ostrom.: prideši, prihodn. č., veneris Vulg.: gekommen sein wirst, ἔλθῃς) v kraljestvo svoje. — Trub.: — „aku iest kiakai ne grem, taku ta Troštar kuom (k vam) ne pride“. (Ostrom.: ne pridet, ne bo prišel, ἐλεύσεται). Jan. 16. 7. — Kedaj pride (bo prišel) brat (kommt)? Saj že gré (er kommt (geht) ja schon, pravi sed. č., tedaj tukaj ne: pride). Glej, glej, kaj mi nese (ne: prinese), ali: glej kaj mi je prinesel. Kako bom vesela, če mi prinesejo (bodo prinesli) mati jutri tudi novo pečo seboj. Prosim te, da mi prineseš nož (da bi mi prinesel, — prinesi mi). Kogar kača piči (— je k. pičla), ta se zvite vervi bojí. Rusinski: Koho had (gad) ukusiv (ukusil), toj i hlisti (gliste) se bojit. Trub.: Luk. XIV. 2.—4.: In J. odgovorí in pravi ... Oni pak omolčé. In on njega prime in ga ozdravi (namesto: J. je odgovoril in pravil (rekel) itd. „Praes. historicum“, za kteri čas smemo sedanji č. glagolov (doverš. in nedoverš.) rabiti.

V sledečih izgledih stojí glagol doverš. namesto ponavljanega: Zrelo jabelko samo pade (nam.: pada, pflegt). Met. (Primérjaj temu: Solza pobožnemu ne pada na tla, v večnost puhti. Met.) — Bog že vé, kteri kozi rep krati (rog odbija). Met. — Roka roko umije. (Srb.: Ruka ruku umiva. — Vuk: pere). — Kdor počasi hodi, (lahko) daleč pride. (Srb. Vuk: Ko lagano ide, dalje će otići (bo prišel ali pa: ko lakše ide, pridje (préd) dolazi (prihaja). — Konj ima štiri noge, pa se vendar (rad) spotakne. Poljski: Kon ma cztery nogi, a przecie, sie utknie (utyka); rus.: Konj na četyreh nogah, i tot spotikajetše (navadno — po navadi, pflegt —). — Po tem takem bi smeli govoriti

*) Ravno tako bi bil rekel tudi Staroslovenec: „dvignû = dvigna“ (izr. nosljaje: „dvignon“, „dvignûti“); to je pa glag. doverš., kakor naš „vzdigniti“ (dvigniti); ker je bil pa določn. nakl. sed. č. glagolov doverš. Staroslovencom prihodnji čas, zato je tudi dvignû in tedaj tudi naš „dvignem“ tukaj pravi staroslovenski prih. čas glagola doverš. Ostal nam je zlasti v takih (pogojnih) stavkih, kakoršnih je v zgornjih izgledih še več. Ponavljam, da ni bistroglavega Kopitarja menda nič drugega zapeljalo, kot tisti naši glagoli doveršivni za pravi sedanji čas, da je rekel prenaglo, kako bi se čudil Slovenec, ako bi slišal, da pomenjajo Rusom, Čehom in drugim bratom slovanskim glag.: strelim, skočim. vzdignem itd. prihodnji čas. Imamo imamo ga še precej veliko tudi mi, kakor nam pričajo zgornji izgledi, čeravno ga nismo ohranili tako čitavega kakor Slovani severni. Tistim častitljivim bravcom, ki znajo le slovenski pa nemški, kterim se toraj čudno ali celó neverjetno zdí, da bi mogel kazati kak glagol sam na sebi prihodnji čas, povedam, da so imeli tudi drugi stari jeziki: gerški, latinski itd. prihodnji čas brez pomožnega glagola. Spominjam jih na gerški prihodn. čas: πέμψω (beri: pempso), latinski: mittam, poslal bom.

**) Kakor hočem, nočem, tako nam kažejo: mórem (lahko), ne mórem, mogoče (moč) mi je, ni mi moč, v druščini s kakim drugim glagolom, da se bo djanje, ktero ta glagol pomenja, še le zgodilo, ali pa ne; toraj se mora tako djanje ali nedjanje v prihodnji čas šteti. Ravno tako nam nadomestuje tako imenovani pogoj(iv)ni nakl. sed. č. po pameti (pogojivni) prihodnji čas; p.: kdor bi (bo) to storil, zaperli ga bi (bodo). Tudi velivni naklon nam pravi po pameti prihodnji čas; kedar je taka, ondaj smemo včasih s sed. časom dol. n. glagolov doverš. govoriti. Izgledov bodemo brali pozneje več. Pis.

tudi: Majhen piskric hitro skiplja. Kar se odlaga (odklada, odlaša), to se ne odpušča *). (Dalje sledí.)

Novičar iz mnogih krajev.

22. dan t. m. je bila preklicana prepoved, da iz našega cesarstva ne smé ne orožje ne streljivo v Moldavo in Valahijo; za vse druge dežele Turčije pa in Rusije ostane še veljavna. — Dohodki vsih cesarskih železnic so v letu 1853 znesli 13 mil. 791.041 fl., stroški pa 8 mil. 712.000 fl., tedaj so bili čisti dohodki 5 mil. 79.040 fl. — Na Dunaji so začeli zlo govoriti — ali je kaj resnice na ti govorici ali ne, se ne vé — da kakor je nehalo ministerstvo vojske in kmetijstva, imajo nehati tudi ministerstva pravosodja, dnarstva, kupčijstva in nauka, in na mesto razpušenih ministerstev imajo stopiti sredinske oblastnije (Centralstellen); vse te oblastnije bojo podredjene ministerstvu notrajnih oprav; tako ima vprihodnje le ministerstvo notranjih in ministerstvo vunanjih oprav biti. — V Peštu na Ogerskem ni kolera huda. Hujša pa je zima, tako da se je že dosto volkov priteplo do peštanske županije. — Novi deželni poglavar v Terstu fml. baron Mertens je že nastopil svoje opravila in 27. in 28. t. m. je prejemal poklone ondašnjih višjih oblastnij. — V Krimu počiva vojska in potihnili so topovi na obéh straneh. Bitva 5. dan tega mesca je vse tako izdelala, da obojna stran začasno miruje; zedinjena armada pričakuje nove pripomoči od 60.000 vojakov, in potem še le bo napredovala vojsko. V tem pa, ko je na suhem mir bil, je strašen vihár med 14. in 15. t. m. razsajal po černem morji, ki je po novícah iz Carigrada od 22. še le potihnil 19. t. m. tako, da so mogle barke z armado proti Krimu jadrati. Škoda, ki jo je veter angleškim in francoskim barkam napravil, je sila velika po nekterih novícah, ktere pravijo, da se jim je potopilo 60 bark, in med temi tudi nektere vojne barke, „Presse“ pa piše, da škoda ni tako velika, kakor se je izperva mislilo; — resnica se bo — kakor v vsih vojskinih homatijah — še le čez več časa zvedila. — V Parizu so s strelom, v Londonu pa z zvonenjem po vsih cerkvah 23. t. m. praznovali zmago pred Sevastopoljem; al med te vesele glasove mešajo angleški časniki britko milovanje in ojstro tožbo, da ta zmaga je predrago plačana s kervjo toliklh junakov, ki so ondi smert storili. Strašna je mogla res biti, ker angleški vojskovodja sam pravi, da je že doživel dosta kervavih vojsk, pa takošne še nikdar; zemlja je bila vsa polna mertvih. — „Soldatenfr.“ popisuje ganljivo zadnje ure rusovskega admirala Kornilova, ki je 17. okt. v vojski na Almi junaško smert storil, ker se ni dal nikakor braniti, da bi se ne bil podal v tako očitno nevarnost življenja. „Branite Sevastopolj!“ je kričal že umirajoč, in ko so mu novíco prinesli, da sovražnik le še z dvojimi topovi strela, je poslednjikrat izdihnil „hurrah!“ — in je umerl. — Cesar Napoleon napenja vse žile za vojsko zoper Ruse; oklicana je že posebna nabéra prostovoljcov iz armade (10 mož iz vsake kompanije), ki bojo v Krim poslani (6000 jih bo); tudi za Moldavo in Valahijo ste določene dve divizije (20—22.000 mož), ki se bojo združile z armado Omerpašovo in nad rusovsko v Besarabijo šle. Potrebnega dnarja za vojsko pa si omisliti, bote nek angleška in francoska vlada 1000 milijonov frankov na pósodo vzele. — Časnik „Journ. de Frankf.“ zagotovlja, da zadnjič omenjeni dostavek, po kterim ste se pruska in austrijanska vlada zedinile, se glasí takole: „Prusija se zavezuje, Austrii tudi na pomoč biti, ako bi utegnili Rusi z vojsko zoper Turke v Moldavo in Valahijo priti“. — Predsednik španjskega ministerstva Espartero je stopil iz ministerstva. Ta izstop je prestrašil zmerno stranko, ker ž njim morajo odstopiti tudi vsi drugi ministri, on pa si je gotov, da ga bo kraljica spet za predsednika izvolila, ki si bo potem možé po svoji glavi za ministre izvolil.

*) Pregovori so modroznanstvo narodovo po skušnjah. Da stojí v mnogih pregovorih prihodnji čas staroslovenski doveršivnih glag., namesto tako imenovanega sed. č. glagolov ponavljavnih ali namesto pretekl. č., to je menda zato, ker skušnja učí, da se bo to, kar se je o enakih okolščinah zgodilo še vselej, zgodilo tudi prihodnjič o enakih okolščinah vselej ali vsaj mnogokrat, p.: vsaka ptica, kedar koli je vzletela še tako visoko — poslednjič je sedla nizko, — tedaj sede, t. j. bo sedla vselej tudi prihodnjič, kedar koli vzleti, ali že zdaj visoko letí (léta). Ker nam pa pravijo glagoli ponavlj. vedno ali vsaj „zaporedoma ponavljano“ djanje vsega trojega časa, zato je tudi prav: Kdor visoko léta, nizko pada. Prim. Vuk. posl. (namesto pade).

Zastavica.

Čudna stvar sem — to ti že naprej povem, prijatel in prijatlica! Dobro duhtaj, da me uganeš! Kar koli iščeš, najdeš pri meni. V moji hiši stanuje silo veliko gostov, in skor bi smel rêči, da celi svět. Vendar pri vsi ti obilnosti je vse v naj lepšem redu, ker red je vseskoz poglavitno vodílo mojega gospodarstva. Pri vsi ti redoljubnosti pa sem vendar velik prekucún, ki me bi ga bili že davnej ob glavo djali, če bi mogli, zakaj hudobija gré pri meni pred poštenostjo, laž pred resnico, neumnost pred pametjo, napuh pred ponižnostjo itd. Od druge straní pa vendar nisem prijatel prekucunov, ker meni gré mir veliko veliko pred vojsko. Tudi na posvetno čast in imenitnost jez ne gledam; pri meni je o tem vse narobe: berač hodi pred bogatinom, kmet pred kraljem, mežnar pred papežem itd. Čeravno sem nezmerno bogat, ker pri meni najdeš milijon tako lahko kakor krajcar pri sebi, in čeravno sem učen, da vsaki dan me hodijo tudi učeni možje za svet popraševat, sem vendar pohleven, da se pečam z vsakim človekom, kdor se le z menoj hoče. Le to pa moram, ker sem odkritoserčna stvar, sam od sebe rêči, da me marsikdo zna za pravega zarobljenca imeti, ker tiste priliznjenosti se nikakor ne morem privaditi, da bi ženstvu prednost dajal pred moštvom in da gospéj in gospodični, če še tako zali in ljubeznjivi, bi sedež ponujal pred babo, če je tudi stara in gerda. Kar je pa pri meni še naj bolj čudno, je to, da dete je pred materjo prišlo na svet in — da ti z eno besedo povém — pri meni je vès narobe svét: konec je pred začetkom; zato me skušajo ljudjé zmiraj zboljšati, pa popolnoma me ne bojo nikoli, sem že take natore. — Povej mi, prijatel zdej: kdo sem?

Prest. J. Dernač.

Milodari.

Za pogorelce Podhoščane:

Neimenovan duhovnik 1 fl. — Iz Dolenskega „Mat. p. 6. v. 3.“ 2 fl.

Za pogorelce na Bločicah:

Iz Dolenskega „Mat. p. 6. v. 3.“ 2 fl.

Stan kursa na Dunaji 30. novembra 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	82 1/2	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	87 1/4	fl.
	4 1/2 „	72 3/8	„	Windišgrac. „ „ 20 „	30	„
	4 „	64	„	Waldštein. „ „ 20 „	29 3/4	„
	3 „	49 1/4	„	Keglevičeve „ „ 10 „	11 1/4	„
	2 1/2 „	41 1/4	„	Cesarski cekini	5 fl. 56	
Oblig. 5% od leta 1851 B		93	„	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 56	
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		74 1/2	„	Suverendor	17 fl. 20	
Zajem od leta 1834		229 1/2	„	Ruski imperial	10 fl. 14	
„ „ 1839		129	„	Pruski Fridrihsdor	10 fl. 30	
„ z **loterijo** od leta 1854		97	fl.	Angležki suverendor	12 fl. 30	
„ **národni** od leta 1854		86 5/8	„	Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	27 3/4	fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 25. novembra 1854: **42. 29. 74. 80. 24.**

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 6. decembra.

na Dunaju / v Gradcu } 29. novembra 1854: **64. 49. 71. 82. 42. / 86. 41. 33. 77. 5.**

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 13. decembra 1854.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*